

Vallankumous-kuvia

UKKO HELLMAN

Ollaan lähellä Tamperetta.

Taistelu on käynnissä.

Jokaisesta akkunasta tirskuu tulta hyökkääjiä vastaan, jokainen tehtaantorni on ampumapaikka, jokainen ulkako kuularuiskun pesä, josta lähetetään vastamunittuja, kuumia muniä vastavallankumouksen silmiä.

Tehtaiden savupiipuista ei tule nyt savua.

Tehtaiden sisältö on nyt vallihaudoissa tai kattojen päällä, ampuen ja ladaten. On kysymys elämästä ja kuolemasta, vapaudesta tai orjuudesta, elämänmahdollisuuksista tai kuolemasta.

Musta savupilvi peittää koko kaupungin. Kevätusvat sekaantuvat ruuinsavuun.

Vihollisjoukko on kaupungin laidassa.

Pian se tulee tekemään viimeisen, epätoivoisen ryntäyksen, ja jos se onnistuu, on kaikki toistaiseksi mennyt.

Ukko Hellman komentaa omaa "rykmenttiään."

Hän on jo vanha mies. Yli kuudenkymmenen, entinen aliupseeri Suomen sotavaen ajoilta.

Hän on vakava, vanha mies.

Hän ei ole koskaan vaivannut ketään puheillaan. Hän on kaupungin töissä raatanut koko ikänsä, kulkenut puutarhurin mukana, istuttanut puita ja pensaita. Hän tuntee ne kaikki. Jokainen pensas on kuin osa hänen elämäänsä. Paikallinen työväenyhdistys on monta kertaa kunnioittanut vanhusta jollain pienellä muistolahjalla. Vappukulkeissa kantaa hän aina suurta punaista lippua ilman apulaista, sillä hän ei halua näyttää vanhaita. Mielenosotuksissa hän seisoo lähellä puhujalavaa, ihan poliisin vieressä, ja kuuntelee hartaasti. Ja kun lopuksi huudetaan eläköötä kansainväliselle sosialismille, nostaa ukko Hellmannikin hattuaan ja huutaa eläköönsä. Ja kun juhla päättyy, nostaa hän jälleen lipun olalleen ja kul-

jettaa sen kuin rakkaan poikansa työväentalon vinnille, huolellisesti käärien sen ympärille suojavaatteen ja puhdistuksen tomusta.

Joka aamu hän lynkkyttää työväentalolle, tilaa kahvinsa ja juo sen sanaa sanomatta. Hän on kaikissa kokouksissa ovimiehenä, sillä häneen voi luottaa. Kaikki kunnioittavat ukko Hellmannia, sillä hän on kunnian ansainnut.

Ukko Hellman on ottanut nyt tehtäväkseen kymmenen miehen kanssa tutkia hyökkääjien tarkoituksia.

Hän valitsee itse miehensä. Kaikki elähtäneitä miehiä jo. Hän luottaa enemmän ikään kuin voimaan.

Ja niin hän lähtee "armeijansa" kanssa vakoiluretkelle.

Ensin hän pääsee kaikessa rauhassa naulatehtaan lähelle, puikahtaa naulatehtaan portista sisälle ja havaitsee, että tie on nyt päättynyt. Sillä naulatehtaan takana, suuren kilparadan sisällä on koko lahtareiden päävoima. Hän tarkastaa kiväärinsä ja mietiskelee.

— Mitäs tehdään, Hellman? kysyy joku hänen miehistään.

— Pitäisi kurkistaa kilparata-aidan tuolle puolelle ja laskea.

— Kuka ne ehtiä laskea!

— Yhtä helppo ne on laskea kuin mielenosottajat vappukulkeissa, selittää Hellman.

Hän hiipi lähelle aitaä.

Jokaisesta raosta tuiskuu tulta häntä vastaan. Viimeinen näkevät hänen toverinsa hänen nousevan varovasti aidan päälle. He kuulevat hänen huutavan:

—Noin kaksi ja puoli tuhatta lahtaria, kolme tykkiä ja viisi kuularuiskua. Pitäkää.....

Enempää hän ei ehd: huutaa.

Hän putoaa aidan toiselle puolelle; hänen toverinsa lähtevät hiipimään takasin, viedäkseen viimeisen tervehdyksen ukko Hellmannilta.

Vaikeasti haavottunut Hellman viedään luutnantin puheille.

— Nimesi, räähky hän.

— Ei ole mitään nimeä.

— Hellman näkyy olevan, tietää joku mies selittää.

— Vakoiliko se?

— Vakoili.

— Ampukaa.

Hänet viedään aidan viereen ja pian pamahtaa laukaus ja ukko Hellman kaatuu maahan.

— Mikähän mies se oli? kysyy luutnantti hajamielisesti.

— Se on Tampereen työväeyhdistyksen vanhin jäsen.

— Se on merkillistä, pääsee luutnantilta. Noin vanha — ja ketterä.

Mutta ukko Hellman nukkuu viimeistä untaan; hän oli ollut viimeisen kerran rakkaan yhdistyksensä asialla ja täyttänyt tehtävänsä, kuten tavallisesti, hyvin. Rinnasta noruu verta, kastellen pientä puistopuuta, jonka hän itse on istuttanut. Hän kastelee sitä sydänverellään.

* * *

NIEMISKÄ.

Niemiskä nousee aikuisin ylös.

Hän leikkaa viisi leipäviipaleetta, asettaa ohuen kerroksen voita kunkin päälle, leikkaa kappaleen stanlihaa kullekin viipaleelle ja asettaa annokset paperikääreeseen.

Sitten hän menee toiseen huoneeseen. Siellä nukkuu kuusi miestä. Kuusi pitkää, voimakasta miestä, kullakin kivääri vuoteensa vieressä.

— Kalle, sanoo hän hiljaa, kohottaen peitettä, lahtarit ampuvat jo, olisikohan aika mennä katsomaan miltä siellä näyttää.

Ja pitkä poika nousee ylös, hieroo silmiään ja alkaa pukeutua.

— Jussipoikaa ei ole tarvinnut koskaan herättää, mutta väsyipä hän eilen illalla, juttelee Niemiskä toisen vuoteen ääressä. Ja pian kimpoaa sängystä vihaisen näköinen, roima poika, sylkää huikean sytjän ja on tuossa tuokiossa pukeutunut.

Sillä tavalla kiertää Niemiskä vuoteelta vuoteelle ja herättää poikansa.

Kun hän saapuu viimeisen luo, ilmestyy helä ilme hänen kasvoilleen ja katsoo kysyvästi vanhinta poikaansa, joka on kuin isä sen jälkeen kuin vanha Nieminen kuoli.

— Antaa sen nukkua. Ei siellä lapsia tarvita, sanoo vanhin poika. Jäisi yksi vaikka teille.....

Mutta lapsi nousee. Viisitoistavuotias vanttera poika, alkaa innokkaasti hioa kivääriään puhtaaksi, tarkastaa patruunia ja pyllähtää sitten nukkumaan toisten hiljaa nauraessa; uni voitti poika poloisen.

— Antaa sen nukkua, vieläpä ehtii päästä hengestään.

Nyt juodaan kiireesti kahvia, voileivät pistetään taskuun; kaukaa kuuluu pauketta; rakkaan kotikaupungin, Tampereen, portteja kolkuttaa julma vihollinen.

Pian kuuluu kadulta viiden miehen askelten tahti, haihtuen etäisyyteen. Niemiskän pojat ovat lähteneet rintamalle.

He ovat näinä a'koina olleet joka päivä rintamalla. Kuusi heitä on aina ollut, tänään vain viisi, sillä nuorin on väsynyt.

Ja Niemiskä mietiskelee sitä ja tätä. On kulunut jo toista vuotta siitä kun vanha Nieminen kuoli, jättäen hänet kuuden pojan kanssa taistelemaan olemassaolosta. Nuo kuusi ovat hänen l'onsa ja ylpeytensä. Kaikki puhuvat kunnioituksella Niemiskän kuudesta pojasta, jotka taistelevat olka olkaa vasten päivästä päivään, nurkumatta, pelkäämättä, aina menossa. Konesepiä ne kaikki ovat, roimia miehiä. Nuorina heidät viettelin konehtaaseen ja siellä he ovat kasvaneet. Ja kun vatlankumous tuli, hakivat he itsekukin kiväärin ja astuivat riviin. Niemiskä ei sitä ihmetellyt. Sehän oli kaikki tuonnollista. Kuusi poikaa! Hän, vanha akka, oli ylpeä, että hänellä o'iu kuusi poikaa. Ei ole kaikilla sellaista pataijoonaa, mietiskelee hän. Ja sisukkaita kuuluvat olevan. Eivät väisty. Ennen ottavat tusinan pistimiä poveensa.

Kun nuorin herää myöhään, alkaa kuulua vinkua kattojen yllä.

Sekin on jo jokapäiväistä.

Monta pitkää viikkoa ovat ne sihis-

seet ympärillä, eikä Niemiskä enää vä-
littä niistä.

Onhan hänellä kuusi poikaa jotka lähettävät kaksinkertaiset annokset takaisin.

Ja nuorin kapaisee kiväärin käteensä.

— Jos et menisi sentään, sanoo Niemiskä.

— Mutta toisetkin ovat.

— Kallekin sanoi, että jos et menisi, yrittää Niemiskä vaikuttaa.

— Onhan siellä muitakin, lausuu poika, työntää voileivän taskuunsa ja lähtee.

Niemiskä itse lähtee kaupungille.

Hän kiertää nurkkien kautta, sillä avoimilla paikoilla lentee harhautuneita kuulia. Hän menee juoksujalassaan poikki torin, saapuu kaupungintalon luo, kiertää kujaa ja saapuu työväentalolle.

— Niemiskä on tullut ruokaa hakemaan, tervehtii eräs mies häntä.

Niemiskä ei vastaa mitään vaan nyökkäyttää päätään.

— Kuudelle miehelle, lausuu ruokien jakaja.

Ja taas Niemiskä nyökkäyttää mielihyvällä päätään; kuusi on poikaa!

— Ne vaan ovat kovia poikia, kehuu jakaja kuin ohimennen. Melkein kokonainen plutoona yhdestä perheestä.

Kun taistelu päättyy, joutuu kaupunki vastavallankumouksellisille.

Niemiskän kolme poikaa haudataan yhteishautaan ja Niemiskä itse on kotonaan kolmen poikansa kanssa. He eivät puhu mitään. He eivät sureksi. He ovat tehneet sen mitä pitikin tehdä.

— Jos äiti menisi katsomaan, kehoittaa yksi pojista.

Ja äiti lähtee.

Hän lähtee torille, jossa viimeinen taistelu taisteltiin, löytääkseen poikensa ruumiit.

Ja sieltä hän ne löytääkin.

Nuorin on nukahtanut koneykin viereen; Niemiskä koettelee hänen povensa, mutta kylmä on ja liikkumaton.

Hän ottaa painavan pojan syllynsä ja kantaa toisten poikiensa ruumiiden luo; siinä ne nyt nukkuvat rinnakkain kuin ennenkin, toisilnsa turvaten, yhteistä unta vedellen.

Hän jättää ne siihen.

Mitäpä hän niistä kuolleina välittää.

Ja kun vihollinen hautaa ruumiskansan, menee hän hautausmaalle ja koristaa kolme kuoppaa, huolellisesti valmistaa kummun ja aikoo keväällä kylvää kukkasia kummuille. Ja joka kerran hän vie kunkin kiväärin mennessään; nukkukoot, arvelee hän nämä uuden ajan lapset leikkikalut mukanaan.

— Mutta äiti, sanoo vanhin poika, ethän sinä tiedä missä veljien hauta on.

— En minä heitä etsinytkään. Kaikki he olivat samanlaisia ja kaikki he ovat kuin omiani, lausuu Niemiskä, ja syvä huokaus pääsee hänen rinnastaan.

Ja joka sunnuntai vaeltaa Niemiskä hautausmaalle ja istuu suuren yhteishaudan partaalla.

— Kolme kuoli Niemiskältä, lausuu hautuumaanvartija, vaikka tietääkin sen.

— Kolme kuoli, mutta minulla on vielä kolme kotona.

Niin että jos vartija olisi osannut lukea ajatuksia, olisi hän käsittänyt, että viimeinen taistelu ei ole vielä taisteltu; vielä on Niemiskälläkin kolme poikaa — ja hänen laisiansa on paljo.

Sotamies, joka on taatempana vahdissa, pistelee vanhaa muijaa:

— Vielä panterri muistaa pentujan-sa!

— Vielä, vastaa Niemiskä melkein ystävällisesti. Minulla on vielä niitä kolme kotonakin. Kaikki ne ovat pantterinpoikia.

K. R.